

29.11.2024

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 114:n 20 g §:n 2 momentin muuttaminen

Viite: Lausuntopyyntönnä 28.11.2024

1 HE 114/2024 20 g § 2 momentin muutosesitys on oikean suuntainen

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua HE 114/2024 20 g §:n 2 momentin muuttamisesta. On todella harmillista, että tällaisia muutosesityksiä tulee vielä tässä vaiheessa lakivalmistelua ja käsittely pitkittyy ja mutkistuu. OAJ on kuitenkin tyytyväinen siihen, että olemme pystyneet käymään ratkaisuhakuista ja aktiivista keskustelua, sivistysvaliokunta on kuullut huolestumme ja muutettua 20 g §:n määräystä opetusryhmien muodostamisesta ollaan täsmentämässä esittämäämme suuntaan.

OAJ:n mielestä 20 g § olisi pitänyt hyväksyä hallituksen esityksessä HE 114/2024 alun perin esitetyllä tavalla. Tällöin kaikki oppilaskohtaisen tuen päätöksen saaneet oppilaat olisi pitänyt huomioida opetusryhmiä muodostettaessa yhden opettajan opettamissa perusopetuksen ryhmissä viiden tukea tarvitsevan oppilaan enimmäismäärässä. OAJ pitää tätä ryhmien muodostamista koskevaa säätelyä yhtenä keskeisimmistä osista koko tuen uudistusta.

Nyt esitetty muutos, jossa oppilaskohtaisen tuen päätöksen saaneista oppilaista huomioidaan ne oppilaat, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa, rajaa oppilasjoukkoa alkuperäisestä. Vaikka lausunnolla oleva muutosehdotus valitettavasti jättää yhä rajauksen ulkopuolelle suuren osan oppilaskohtaisia tukitoimia saavista oppilaista (erityisopettajan opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä saavat), on se kuitenkin parempi kuin aiemmin esitetty raja pelkästään pienryhmässä erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta saaviin oppilaisiin. Koska lausunnolla oleva esitys kattaa pienryhmien oppilaiden lisäksi myös erityisluokilla olevat oppilaat, kiittää OAJ tehdystä lisäyksestä ja voi kannattaa esitystä. Viiden oppilaan enimmäismäärään sisällytetään näin ollen ne oppilaat, joiden tuen tarve on kaikkien suurinta ja integroiminen yleisopetuksen ryhmiin usein haastavinta.

Kun erityisluokalla voi olla säädösten mukaan enintään 10 oppilasta, olisi ollut hämmäntävää, jos tavalliselle oppitunnille yhden opettajan vastuulle kaikkien muiden oppilaiden lisäksi olisi erityisluokan oppilaita saanut integroida miten monta tahansa.

29.11.2024

2 Täsmennysesityksiä perusteluihin tai valiokunnan mietintöön

OAJ pitää tarpeellisena, että nyt lausunnolla oleviin perusteluihin tai valiokunnan mietintöön kirjataan, että aina on tapauskohtaisesti erikseen arvioitava, onko erityisluokan oppilaan integrointi yleisopetukseen mahdollista ja oppilaan edun mukaista sekä arvioitava oppitunti- ja ryhmäkohtaisesti tarvetta tukitoimien järjestämiselle. Oppilaalla voi olla esimerkiksi laaja-alaisia oppimisvaikeuksia, keskittymisen, tarkkaavuuden, toiminnanohjauksen, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita tai joku muu yleisopetuksen ryhmässä oppimista ja koulunkäyntiä vaikeuttava syy. Jos integroiminen on opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta kuitenkin välttämätöntä tällaisessakin tilanteessa, silloin erityisluokanopettajan on oltava kyseisillä oppitunneilla oppilaan mukana samanaikaisopettajana.

Perusteluissa tai mietinnössä on tarve selkeästi myös yleisesti todeta, että oppilaskohtaisiin tukitoimiin voivat olla perusteena sekä oppimisen että koulunkäynnin haasteet. Oppilaskohtaisiin tukitoimiin on oikeus tilanteissa, joissa ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä, koska oppilaalla on esimerkiksi keskittymisen, tarkkaavuuden, toiminnanohjauksen, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita tai joku muu yleisopetuksen ryhmässä oppimista ja koulunkäyntiä vaikeuttava syy.

Koska viiden oppilaan enimmäismäärän yhteydessä on laajasti nostettu esille huoli siitä, että oppilaita tarvitsisi enimmäismäärän ylittyessä siirtää luokasta tai koulusta toiseen, esitämme, että perusteluihin tai valiokunnan mietintöön sisällytetään kirjaus, josta käy ilmi, mitä tarkoittaa, että viiden oppilaan raja koskee vain yhden opettajan opettamia ryhmiä. Tilanteessa, jossa oppitunnilla yhden luokan- tai aineenopettajan tavallisessa opetusryhmässä viiden oppilaskohtaista tukea tarvitsevan oppilaan enimmäismäärä ylittyy, ei tarvitse siirtää ketään toiseen ryhmään tai toiseen kouluun. Oppitunnille tarvitaan vaan tällöin lisäksi toinen opettaja (luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja). Tällöin ryhmässä voi olla enemmän kuin viisi tukea tarvitsevaa oppilasta.

2.1 Kaikki voimassa olevat ryhmänmuodostusta koskevat säännökset tuotava esille

Pidämme välttämättömänä myös nykyisten ryhmänmuodostusta koskevien sääntöjen esille tuomista perusteluissa tai mietinnössä. Perusopetuslain 3 §:n mukaisesti opetuksen järjestäjän on huomioitava oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja 3 a §:n mukaisesti lapsen edun on aina oltava ensisijainen perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Näiden säännösten lisäksi 29 §:n mukaisesti opetukseen osallistuvalla on aina oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja 30 §:n mukaisesti opetusryhmät on muodostettava siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Nämä säännökset on nostettava esille perusteluissa tai huomiotava sivistysvaliokunnan mietinnössä ja valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa.

29.11.2024

Samalla on korostettava sitä, että niiden toteutumista arvioitaessa on otettava huomioon koko opetusryhmä, kuinka monta tukea tarvitsevaa oppilasta ryhmässä on ja miten heterogeenisiä heidän tuen tarpeensa ovat.

Tukea tarvitsevien oppilaiden määrän lisäksi ryhmiä muodostettaessa on kiinnitettävä huomiota ryhmän kokoon. Esimerkiksi opetussuunnitelman mukaisiin tavoitteisiin pääsemistä edistää se, että opettajalla on aikaa huomioida oppilaiden tuen tarpeet, mihin voidaan vaikuttaa ensisijaisesti ryhmäkoolla. Oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin kuuluvat riittävän pienet ryhmäkoot ja riittävä määrä koulutettuja ja kelpoisia opettajia sekä erityisopettajia. Viiden oppilaan enimmäismäärän pitää aidosti olla enimmäismäärä ja joko tukea tarvitsevien määrää on pystyttävä rajaamaan pienemmäksi tai opettajia lisättävä ryhmään, jos enimmäismäärä on ylittymässä.

2.2 Täsmennysesitykset perusteluihin 20 g §:n 2 momenttia koskien

Nyt esitetyn 20 g §:n muutosesityksen säännöskohtaisissa perusteluissa täsmennetään erinomaisesti erilaisia oppilaskohtaisia tukitoimia ja niiden järjestämistä. OAJ esittää, että säännöskohtaisia perusteluja täsmennetään vielä seuraavasti:

Perustelut tulkinnalle ja esitetylle säännöksen täsmennykselle

OAJ esittää, että virkkeeseen ”Pienryhmäopetuksen vahvistaminen on tärkeää siksi, että se osaltaan lisää työrauhaa tavallisissa luokissa” lisätään maininta erityisluokista. Virke kuuluisi seuraavasti: ”Pienryhmäopetuksen ja **erityisluokkaopetuksen** vahvistaminen on tärkeää siksi, että se osaltaan lisää työrauhaa tavallisissa luokissa.”

Oppilaskohtaiset tukitoimet

OAJ esittää, että säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että silloin, kun oppilas saa oppilaskohtaisena tukitoimena kohdan 2. mukaista erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä, tätä erityisopetusta antavalla erityisopettajalla on oltava myös kyseisen oppiaineen aineenopettajan kelpoisuus tai perusopetuksessa opettavien oppiaineiden monialaiset opinnot suoritettuna.

Tämä voitaisiin lisätä osaksi saman kohdan listauksen jotain lausetta. Esimerkiksi:

”-yhden tai useamman oppiaineen oppitunnit koko lukuvuoden ajan **kyseisen oppiaineen aineenopettajataustaisen** erityisopettajan/erityisluokanopettajan pienryhmässä”, tai

”- pienryhmäopetuksesta vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla, **jolla on kyseisen oppiaineen opettajan kelpoisuus joko aineenopettajakoulutuksen tai perusopetuksessa opettavien oppiaineiden monialaisten opintojen kautta**”

29.11.2024

3 Säännöllinen tiedonkeruu välttämätöntä

Sivistysvaliokunnan on edellytettävä, että osana suunniteltua tiedonkeruuta on kerättävä kattava tieto opetusryhmien koosta ja niissä erilaisia oppilaskohtaisia tukimuotoja (1, 2, 3) saavien oppilaiden määrästä. Tällöin voidaan seurata oppilaiden saaman tuen ja oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteutumista ja sitä, onko lainsäädännöllä päästy niihin tavoitteisiin, jotka sille asetettiin.

Pidämme oleellisena, että tiedonkeruun lisäksi aluehallintovirastot osana peruspalveluiden arviointia seuraavat tarkoin tuen toimeenpanoa useamman vuoden ajan.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
Koulutuspolitiikan johtaja

Sari Jokinen
Erityisasiantuntija